

Johan Galtung:

TOPPMOTET SOM FORSVANT

Princeton, november 1985

Det var vel få med noen sans for realisme hadde ventet seg at noe særlig skulle komme ut av toppmotet i Geneve 19-20 november 1985. Som Paul Warnke uttrykte det: de gode nyheter er at det blir et møte til, de dårlige er at det kan komme like lite ut av det neste. Noe tilsvarende kan sies om de ti foregående møtene, i 1955, 1959, 1960, 1961, 1967, 1972, 1973, de to møtene i 1974 og 1979. Men møtene i 1970-årene var ledsaget av en serie rustningskontrollavtaler. Og aldri har det vært en så lang pause mellom møtene som denne gang.

Det inntrykk man får av å snakke med godt plasserte russere er at intet av betydning vil kunne skje så lenge Reagan-administrasjonen har makten, ikke så meget på grunn av Reagan selv, eller Schultz, som på grunn av Weinberger og Richard Perle. Jeg skulle tro at det meste Moskva håpet var å kunne gjøre det klart for verden at når det ikke kom noe konkret ut av møtet så var det Washingtons skyld. Antakelig oppnådde de nettopp det i en rekke kretser, og ikke bare i sine egne. Washington har ikke greidd å overbevise verden om at Moskva er kommet (minst) like langt med SDI som de selv har. Og Washington har heller ikke kommet med noen god forklaring på hvorfor de ikke kan innføre provestans for russernes moratorium utløper 1 januar, og ta dem på ordet. Hva nedskjæringsforslagene angår har nok Washington en del gode argumenter men de overskygges av SDI som konkret virkelighet.

Og virkeligheten kom allerede dagen etter som en melding fra lederen for SDI programmet, generaløytnant Abrahamson (New York Times, 21 november 1985): han venter instruks etter toppmotet i Geneve om å sette i gang raskere og mer effektivt enn noen gang. "Når de kommer tilbake fra Geneve er det ikke for å fortelle oss at noe skal gies opp, men at vi skal fortsette som for, bare raskere". Abrahamson har nok fått sine forhandsforsikringer, Weinbergers brev av 13 november viser neppe nødven-

dig for å holde Reagan i tomme politisk, men som et signal om hvor USA ikke vil gi etter var det effektivt. Abrahamson er forsvidt klarere: der Weinberger snakker om russernes påståtte brudd på ABM avtalen av 1972 sier Abrahamson åpent at for å kunne ha tillit til det systemet vi utvikler må vi en eller annen gang i 1990 årene endre ABM avtalen. Selvfølgelig - og det vel neppe noen som tviler på at dette kommer til å skje med mindre det skulle inntreffe en helt fundamental endring i USAs politikk.

Virkeligheten er at SDI går videre: Delco Electronics, en del av General Motors, har nettopp greidd å odelagge en modell av en sovjetisk SS-18, ikke med noen laserstråle eller liknende, men med en plastikk-kule utskutt fra en elektromagnetisk kanon, med enorm hastighet. Kanonen skal kunne plasseres i rommet. For noen uker siden var det en modell av en Titan-rakett som ble odelagt av en kjemisk laser. Det ville være å håpe at ingen kaster bort tiden på å argumentere med at dette er umulig, det lærer seg ikke gjøre - selvsagt den beste stimulansen disse opprusterne kan få.

Reagan ble hyldet som en helt da han kom tilbake til Kongressen, glimrende iscensatt som vanlig. Helikopteret med Ronnie og Nancy tok seg god tid, svirre t rundt med blinkende lys under nattenhimlen. Applausen før t: alen var riktignok mer intens enn applausen etter. Dagen etter kom det meget tydelig fram at ingen egentlig ventet seg at noe særlig ville komme ut av den "prosessen" som nå sies å være innledet. Hvorfor applauserte de da?

Antakelig for å vise at det står et samlet parlament bak Reagan, vel den president i nyere tid som har behandlet Kongressen best spilt opp til deres ritualer, hyldet deres Big Men (som antropologen som framhever i Tribes on the Hill, kanskje den beste analyse av Kongressen som er skrevet). En hyldest til Reagan for at han ikke ga etter for alt dette utidige masøt om rustningsbegrensning, at han var like fast overfor russerne som overfor en enda større trussel, fredsbevegelsen. Sam g som han klarte å spille spillet, bevare en form som om noe viktig skjer tiltro's for innholdet er praktisk talt null. Kulturutveksling og konsul ater i New York og Kiev

er naturligvis nyttig for å ha noe som kan kanselleres - raseri og fruttrasjon og angst skal markeres på nytt - og det skal nok bli nye anledninger. Og neste gang et koreansk fly har en av sine berømte "feilnavigeringer" skal det kommuniseres for flyet tvinges til å nødlande eller blir ~~bu~~talt skutt ned. Bra.

Det er interessant å sammenlikne alt det som ikke skjedde i møtet mellom Reagan og Gorbatsjov med det korte møtet mellom Jackson og Gorbatsjov. Jackson står for det andre USA, det som så mange av oss europeere er ulykkelig forelsket i, som er meget lett å finne, det er overalt - men det første Amerika er enda mer overalt. Jackson snakker om kjernefysisk nedrustning på en måte som ville svare til folkeflertallets forventninger og håp i vest-europeiske land, han snakker om de allianse-frie landenes rolle som overvakere av en avtale, og om Sovjets misgjerninger overfor jødene i landet.

Det er langt derfra til noen avtale. Og allikevel kan jeg ikke fri meg fra en følelse, nok blandet med et håp, et ønske, om at historien kanskje vil kunne trekke en linje fra Jacksons enkle, populistiske budskap, fullt av innhold og nesten uten form - i motsetning til Reagan som står for akkurat den motsatte kombinasjonen. Jackson har selv fått føle jødernes enorme makt i USA og vet at her er et hovedpunkt i sterke amerikanske følelser. Og han narmer seg de eneste mulige åpninger i denne labyrinten, la oss slutte dette tovet, ellers ender det ille.

Det er interessant å tenke tilbake til 1969. På det tidspunktet var det ikke Sovjet som var hovedfienden, men Kina. Den fanatiske kinesiske kommunismen, den gule fare.

Et hovedmotiv for krigen i Vietnam. Idag er det lie igjen av den konflikten, og den smeltet vekk lenge før kulturrevolusjonen var over. Tibet forsvant liksom fra argument-repertoaret, sammen med Korea-krig og Indokina-krig. Jeg tilhører de som mener å kunne si at det var kineserne, ikke amerikanerne som tok initiativet, gjennom ping-pong diplomatiet. Den amerikanske angst og frustasjon var dyp. Men kinesere er fleksible og subtile i motsetning til russere og amerikanere, to plebeierfolk befridd for sine klassiske overklasser, russerne ved å eliminere dem, amerikanerne ved å reise fra dem. Og russerne er vel ikke i stand til å lære av kineserne.